

עת"א 66299/11/17 - ו.א.ע. נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 66299-11-17 א.ע. (אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח' תיק חיצוני:

בפני	כבוד השופטת דבורה עטר
עותרים	ו.א.ע. (אסיר)
נגד	
משיבים	1. שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים 2. מדינת ישראל

פסק דין

1. בעתירה שלפני מלין העותר על מניעת טיפול תרופתי בריטלין וזאת חרף כך שאובחן על ידי פסיכיאטרית קלינית מומחית מטעמו, כמי שסובל מהפרעות קשב וריכוז והומלץ לו על נטילתה.

תמצית העובדות הצריכות לעניין

2. העותר, מרצה מאסר למשך 27 שנים בגין חטיפת אחותו והריגתה, מצוי בעיצומם של לימודים לקראת תואר בפסיכולוגיה, באוניברסיטה הפתוחה ולומד במספר קורסים במקביל.

3. בעתירה שהוגשה ביום 28.11.2017, טען העותר כי פנה באופן פרטי לד"ר בן אור, פסיכיאטרית קלינית מומחית (להלן: "הפסיכיאטרית הפרטית") נוכח קושי ועומס בלימודיו. רופא בית סוהר "רימונים" ד"ר אבו עקל (להלן: "רופא בית הסוהר"), סירב לקבל את ההמלצה והפנה את העותר לד"ר רזניק, פסיכיאטר מטעם השב"ס, (להלן: "פסיכיאטר שב"ס"), שסירב לפעול על פי המלצת הפסיכיאטרית הפרטית ודחה את בקשת העותר לקבלת הריטלין.

נטען כי על המשיב לנהוג בעניינו של העותר, כפי שנהג בעניינם של אסירים נוספים בבית הסוהר (להלן: "האסירים הנוספים"), ואשר מתן ריטלין על סמך אישור רופא בית הסוהר בלבד, שהסתמך על חוות דעתה של הפסיכיאטרית הפרטית (להלן: "טענת האפליה").

4. עובר להגשת העתירה פנה העותר עם חוות דעתה של הפסיכיאטרית הפרטית לרופא שב"ס, אשר הפנה את עניינו לפסיכיאטר שב"ס. זה האחרון קבע כי על פי חוות הדעת לא קיימת אינדיקציה להפרעת קשב וריכוז ועל כן העותר אינו עונה על הקריטריונים לקבלת ריטלין. העותר הצטייד בחוות דעת משלימה של הפסיכיאטרית הפרטית, אשר הועברה גם היא לפסיכיאטר שב"ס שנותר איתן

בעמדתו.

5. ב"כ המשיב ביקשה שהות, על מנת לגבש את עמדתה ועל מנת לבחון את טענת האפליה לעומקה ואת הנסיבות האופפות אותה והדיונים נדחו מעת לעת.

6. במהלך תקופת הדחייה, ובהתאם להוראות סעיף ה' לפקנ"צ 04.46.00, לפיה נוכח סתירה בין חוות דעת של גורמי שב"ס לבין חוות הדעת הפרטית, יש להפנות את המקרה לרע"ן רפואה כללית, על מנת שיכריע בסוגיה (להלן: "**ההוראה**"), הופנה המקרה להתייחסות ד"ר וינוקור, רע"ן פסיכיאטריה בשב"ס (להלן: "**רע"ן פסיכיאטריה**").

7. במסמך שערכה, רע"ן פסיכיאטריה ביום 12.04.2018 הובעה התייחסות לעמדת פסיכיאטר שב"ס, שגובשה לאחר שבדק את העותר, כי אין לאשר מתן ריטלין לעותר שכן אינו עומד בקריטריונים למתן טיפול כאמור.

רע"ן פסיכיאטריה דחתה את עמדת הפסיכיאטרית הפרטית כי "**ניתן לתת טיפול בריטלין לכל מבוגר המבקש זאת**". זאת משום שמדובר בתרופה ממכרת, הגורמת לתנודות במצב הרוח, ואף עלולה לגרום לירידה במצב הרוח. כמו כן, התרופה משפיעה לזמן קצר מאד ויש להתאים את המינון לצרכי ריכוז בזמן למידה. עוד צוין כי מעבר לצורך הרפואי במתן התרופה, יש ליתן את הדעת, להיבטים נוספים הכרוכים בנטילת תרופה בין כתלי בית הסוהר, סביבה שבה קיימים איומים נוספים, כגון סחר בתרופות בכלל ובתרופות ממכרות בפרט.

במסגרת הטיפול בעתירה, נבחנו כלל המקרים בשב"ס שבהם אסירים מקבלים טיפול בריטלין ועלה כי אך האסירים הנוספים, המוחזקים כולם בבית סוהר "רימונים", מטופלים בריטלין. זאת על פי החלטת רופא בית הסוהר, שהסתמך על חוות דעת פרטיות.

לאור האמור, התקבלה החלטה במערך הרפואה לפיה "**מתן טיפול בריטלין יותנה בהמלצת רופא מומחה המועסק על ידי שב"ס, שתאושר על ידי רע"ן פסיכיאטריה**". (להלן: "**ההחלטה**").

8. בהמשך להחלטה הופנה העותר לד"ר שבצוב, נויורולוגית מומחית (להלן: "**הנוירולוגית מטעם שב"ס**"). בחוות דעתה מיום 05.06.18 צוין כי העותר סיים 12 שנות לימוד ובעל תעודת בגרות חלקית וכן למד שנתיים באוניברסיטה ללא צורך בריטלין. גם אם קיימת בעיית קשב מסוימת, היא אינה בהכרח מצריכה טיפול בריטלין. בנוסף לכך הביעה הנוירולוגית מטעם שב"ס חשש, מהחמרת כאב ראש ידוע. עוד צוין כי לצורך החלטה סופית בפער בין חוות הדעת יש מקום להשלמת בדיקת MOXO.

9. תוצאות הבדיקה וחוות דעתה של הנוירולוגית מטעם שב"ס הועברו בהתאם להחלטה, לרע"ן פסיכיאטריה להכרעה בסוגיה.

בהתייחסותה מיום 11/06/18, צוין כי גם מחוות דעת הנוירולוגית מטעם שב"ס לא נמצאה עדות ברורה להפרעת קשב וריכוז. עוד עלה ממנה כי העותר פנה מספר פעמים לנוירולוג בתלונות על כאבי ראש, מבלי שהזכיר בעיות קשב וריכוז. רע"ן פסיכיאטריה הדגישה כי לדברי הנוירולוגית מטעם שב"ס אף אם קיימת הפרעת קשב וריכוז מסוימת, היא אינה מצריכה בהכרח טיפול בריטלין, זאת נוכח עברו הרפואי של העותר ומחשש כי הטיפול בריטלין עלול להחמיר את כאבי הראש מהם סבל במשך שנים. רע"ן פסיכיאטריה ציינה בנוסף כי העותר מגיע להישגים בלימודיו, גם בלא טיפול בריטלין.

נוכח מאפייני הריטלין ונטילתו בין כותלי בית הסוהר, ועניינו של העותר כמפורט לעיל, נקבע כי עמדה זו, שאין לאשר לעותר נטילת ריטלין, תהא תקפה אף אם העותר יבצע בדיקת MOXO על חשבונו ותוצאותיה יעידו כי לוקה בהפרעת קשב וריכוז.

10. לאור האמור בחוות דעתה של הניירולוגית מטעם שב"ס, כי יש מקום להשלמת בדיקת MOXO, פנה העותר לבית המשפט ביום 18.6.18 לערוך בדיקה כאמור במימונו במהלך חופשתו וב"כ המשיב לא התנגדה לבקשה. תוצאותיה הועברו לניירולוגית מטעם שב"ס, אשר קבעה ביום 4.9.18 כי גם אם קיימת בעיית קשב מסוימת, היא אינה מצריכה בהכרח טיפול בריטלין. בנוסף הובע חשש מהחמרת בעיית כאבי הראש ממנה סובל העותר. תוצאות בדיקת MOXO מורות כי בעיות הקשב והתזמון של העותר השתפרו מאד תחת טיפול בריטלין וניתן לאפשר לעותר טיפול בריטלין במינון המתאים.

11. לאור האמור אישר רופא בית הסוהר את מתן הריטלין והטיפול הוחל בסמוך לאחר מכן והופסק בחלוף כשבועיים.

12. ביום 21.10.18 ערך ד"ר גולדשטיין, קרפ"ר שב"ס (להלן: "**קרפ"ר שב"ס**") מענה מסכם לעתירה (להלן: "**המענה המסכם**"). במסגרתו פורטו הנסיבות שהובילו לאישור מתן ריטלין לעותר על ידי רופא בית הסוהר, בשגגה. שכן הדבר נעשה ללא אישור רע"ן פסיכיאטריה ובניגוד למדיניות הרווחת בארגון, כמפורט בהחלטה.

צוין כי בשום שלב מצבו הרפואי של העותר לא הצדיק מתן טיפול תרופתי בריטלין ואף נכון להיום, מבחינה קלינית, אין הצדקה למתן תרופה כאמור, לצורך לימודי. מחוות דעתה של ניירולוגית מטעם שב"ס עלה כי ניתן לתת ריטלין, אולם לא נקבע כי צריך או כי מומלץ לעשות כאמור.

ריטלין בהיותו חומר בעל רכיבים ממכרים, עלול להוביל לסחר ולסיכון חיי אדם. לראיה הובא אירוע מן העת האחרונה, בעניינו של אסיר שנתפסו בחזקתו 22 כדורי ריטלין, שלא מן הנמנע כי סחר בהם. על פי הפקודה אסיר יהא זכאי לטיפול רפואי הנדרש לשם שמירה על בריאותו ובהיעדר סיבה רפואית חריגה, אין מקום להורות על מתן ריטלין.

אשר לטענת האסירים הנוספים, בדיקה מעמיקה העלתה כי ההיתר לקבלת התרופה ניתן ללא צורך או ללא הצדקה ובניגוד למדיניות הרווחת בארגון.

נוכח כל האמור, מתן ריטלין ללא אישורה של רע"ן פסיכיאטריה, ולאחר שנבדק כל מקרה לגופו, והובהר כי הפסקת הטיפול התרופתי לא תגרום להרעה בבריאות האסירים ואף יתכן כי תמנע הרעה כאמור, הוחלט על הפסקתו לכלל האסירים.

13. הוגש לבית המשפט מסמך נוסף שכותרתו "**תכנית לטיפול בהפרעות קשב וריכוז**" מטעם רע"ן השכלת אסירים, שנערך ביום 21.10.2018 (להלן: "**מסמך גורמי החינוך**"). מהמסמך עלה כי מדיניות שב"ס היא שלא לאפשר מתן ריטלין לאסירים בבתי הסוהר ואולם שב"ס ערוך לתת מענה לאסירים הלוקים בבעיות קשב וריכוז, בלא התערבות נרקוטית. קיימת מדיניות סדורה, הנוהגת מזה מספר שנים במתקני הארגון, באשר לאופן האבחון, האיתור והטיפול באסירים. נפתחו מרכזי קשב שמטרתם להעניק כלים להתמודדות ולתפקוד יום יומי עם הפרעת הקשב וכן קיימים פתרונות נקודתיים הנותנים מענה

פרטני, במסגרת למידה מותאמת ומרכזי הקשב.

טיעוני הצדדים בסופו של יום

טיעוני ב"כ העותר

14. המשיב אינו עקבי בעמדותיו. עמדת המשיב, כפי שבאה לידי ביטוי בתחילת ההליך ואף בהמשכו, הייתה כי יש למצות את הליך האבחון, שכן נטען כי העותר אינו תואם את הקריטריונים להפרעת קשב וריכוז ולפיכך אין הצדקה למתן ריטלין. בהתאם לכך, הופנה העותר למספר גורמים רפואיים, במסגרת שב"ס ומחוצה לו, על מנת למצות את הליך האבחון.

עם התקדמות ההליך, שינה המשיב את עמדתו ונטען כי אף אם הליך האבחון יגיע לכדי מיצוי וייקבע כי העותר לוקה בהפרעות קשב וריכוז, לא יאושר לו הטיפול התרופתי, שכן על סמך מדיניות שהייתה רווחת בארגון מאז ומתמיד, ולאור קיומם של פתרונות חלופיים אפשריים, אין להורות על מתן התרופה.

15. נטען כי מדובר במדיניות חדשה שגובשה בעקבות הטיפול בעניינו של העותר. בהקשר זה נטען כי אין זה סביר שמדיניות כאמור הייתה קיימת מאז ומתמיד, אולם המשיב לא הצהיר על כך למן תחילת ההליך. דבר קיומה של מדיניות זו, נטען רק בשלב מאוחר של ההליך, לאחר חודשים ארוכים, ולאחר שהעותר מיצה את הליכי האבחון ונשא בתשלום סכומי כסף ניכרים. המשיב אף לא טען לקיומה של מדיניות כאמור במסגרת הליכים בענינם של אסירים אחרים. לא התקבלה מאת המשיב אסמכתא מפורטת המעידה על קיומה של המדיניות והמציינת את המועד שבו נקבעה מדיניות זו. דבר קיומה של המדיניות לא הוכח וממילא, לא ניתן להחילה על גוף מנהלי, שעה שאינה מעוגנת במסמכים.

16. היה ובית המשפט ימצא לקבוע כי מדובר במדיניות חדשה, על פי מבחני הפסיקה, הכלל הוא שאין להחילה באופן רטרואקטיבי, וקיימות הגבלות אף על תחולתה המידית. על מנת להחיל מדיניות באופן רטרואקטיבי, יש להצביע על קיומם של נימוקים כבדי משקל, שאינם מתקיימים בעניינו. יש לתת את הדעת לאינטרס הציפייה של העותר ולטענותיו כי הסתמך על מקרים של אסירים אחרים שקיבלו את הטיפול התרופתי וגם על אופן התנהלות המשיב, שאפשר לו להמשיך בהליכים במשך שנה ואף אפשר לו לקבל את הטיפול התרופתי הלכה למעשה. הפסקת הטיפול עולה כדי פגיעה בעותר.

17. המענה המסכם נסמך על מסמכים חלקיים ולוקה באי דיוקים היורדים לשורשו של עניין. מחד גיסא, טען קרפ"ר שלא הוכחה הפרעת קשב וריכוז המצריכה טיפול תרופתי, ומאידך גיסא, צוין כי הפרעת קשב וריכוז אינה מצדיקה טיפול בריטלין. המסקנה המתבקשת היא כי לו אכן הייתה מוכחת הפרעת קשב וריכוז, היה הדבר מוביל למתן הטיפול התרופתי.

18. טרם הוברר מה עמד ברקע להפסקת הטיפול ומדובר בהחלטה שרירותית ולקונית.

19. הטענות בדבר היות הריטלין בעל השפעה ממכרת והחשש לסחר, אין להן על מה שתסמוכנה. העותר הסכים כי הכדור יינתן לו במרפאה בלבד, שכן הוא זקוק לו כאשר הוא לומד שעות ארוכות בגפו באגף הרועש. מחקרים מעידים שהטיפול התרופתי אינו ממכר.

20. יש לתת את הדעת לטענת האפליה בין העותר לבין האסירים הנוספים ובין העותר לבין מי שאינו

אסיר.

21. על פי פקנ"צ 04.44.00, אסיר יהא זכאי לטיפול רפואי הבסיסי לפי סל רפואי. הריטלין נכלל בסל הרפואי, ובמסגרת מקורות המימון ושיקול הדעת הרפואי. הפרעת קשב וריכוז גורמת לסבל בכלל מישורי החיים. מדובר בתרופה מצילת חיים ובטיפול רפואי לכל דבר ועניין שכן הפרעות קשב וריכוז קשורות גם להתאבדויות ולתאונות דרכים. מצבו של העותר מצריך מתן הטיפול התרופתי באופן שיהא בו השפעה מיטיבה על איכות חייו ובריאותו הנפשית.

22. בהתאם לחוות דעת מקצועית נוספת, מטעם רופא מומחה שבדק את העותר, אין באמצעים חינוכיים די והמחקרים מצדדים בכך שאין מנוס ממתן טיפול תרופתי. מקום שתוצאות הבדיקה העידו על פער גדול עובר למתן ריטלין ולאחריו. העותר לא הצליח להגיע להישגים ובחלק מן הקורסים נכשל.

טיעוני ב"כ המשיב

23. סעיף 11ב(ג)(1) לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], תשל"ב-1971, קובע שאסיר זכאי לקבל טיפול רפואי הנדרש לשם שמירה על בריאותו, בעוד שבעניין זה נדרש הריטלין רק לצורך לימודי. למעשה אין מדובר בשאלה של מדיניות, כי אם בבחינה האם העותר זכאי לקבל את הטיפול התרופתי, אם לאו.

24. המדיניות בדבר אי מתן ריטלין לצרכי לימודים, הונהגה מקדמת דנא, היא אינה כתובה ואף אין הכרח כי תועלה על הכתב. ניתן ללמוד על קיומה של המדיניות הנוהגת, מעצם כך שביתר מתקני שב"ס לא אושר מתן ריטלין. המשיב הכיר בכך שהתרחשה טעות פרטנית, בבית סוהר "רימונים" בלבד, אולם לא יהא בכך כדי להשליך על האופן שבו יש לנהוג בעתיד.

25. המדיניות הייתה קיימת עובר להתרחשות הטעות במשך זמן רב, אולם הועלתה על הכתב במסגרת התייחסות רע"ן פסיכיאטריה בהחלטה, מחודש אפריל ומאז אין חולק שיש מדיניות כתובה. על פי רע"ן פסיכיאטריה, יש לתת ריטלין רק באישורה מעתה והלאה. לפיכך, לא תישמע טענת ב"כ העותר כי מדובר בתחולה רטרואקטיבית.

אשר לשאלה מדוע לא הוצהר מלכתחילה כי המדיניות היא לא לאפשר קבלת ריטלין, נטען כי עוד בשלב ראשוני הוצהר, כעולה מחוות דעת רע"ן פסיכיאטריה, כי יהא האבחון אשר יהא, הטיפול בריטלין לא יינתן לצורך אפיק לימודי.

אשר להסכמה להפנות את העותר לבדיקת MOXO, נטען כי הבדיקה לא נועדה לשם מתן הטיפול התרופתי כי אם לשם בחינת קיומם של קריטריונים להפרעות קשב וריכוז, המצדיקים הפניית העותר לקבלת מענה באפיקים חלופיים.

26. מרגע שהועלתה טענת האפליה, הפכה העתירה מפרטנית לעקרונית ועל כן נדרשה התייחסות רע"ן פסיכיאטריה. במסגרת הבדיקה שנערכה עלה כי מחמת שגגה ורק בבית סוהר "רימונים" אושר לשלושה אסירים שימוש בריטלין, ובכללם אותו אסיר אליו התייחסה ב"כ העותר. מקור הטעות הוא ברופא בית הסוהר, שסבר שניתן לתת את הטיפול הרפואי, לאחר שעניין בהמלצת הרופאים המומחים. הרופא הכיר בטעותו שנבעה מחוסר ידיעה או אי הבנת המדיניות והצרכים בשטח. בית המשפט אינו

נדרש להכריע בטענת האפליה אל מול אוכלוסייה שאינה אסירים, הנעדרת את ההשפעות הקיימות בבתי הסוהר, כפי שעלה מחוות הדעת השונות.

27. אשר להחלטה להפסיק את מתן הריטליין לעותר, מדובר בהנחיה מטעם הקרפ"ר, הגורם הממונה על הרפואה בשב"ס, מיום 20.9.18, להפסיק לתת את הטיפול התרופתי גם לאסירים שאושר להם בעבר, כפי שניתן ללמוד מהמענה המסכם.

28. אף אם התרחשה טעות נקודתית בעניינו של העותר, הסוגיה נבחנה על ידי הדרגים הבכירים ביותר ויש לתת את הדעת לכך שבהיעדר אינדיקציה לצורך רפואי, להחלטת ביהמ"ש עלולות להיות השלכות כבדות משקל על התנהלות שב"ס בעניינם של אסירים, בהקשר של מתן ריטליין לצרכי לימודים.

29. העותר הוא זה שקובע את מידת האינטנסיביות ורמת הקושי של הקורסים אליהם בוחר להירשם ופתוחה הדרך בפניו להקל מן העומס המוטל עליו. מדובר בקורסים קשים מבחינה אובייקטיבית. מעמדת גורמי החינוך עלה כי העותר מקבל שעות לימוד ותנאים נוחים, מקבל סיוע במסגרת מרכז החינוך ויכול ללמוד במסגרת קבוצות קטנות. קיימות אפשרויות נוספות והעותר יכול להשתלב במרכזי הקשב.

30. אשר למחקר אליו התייחסה ב"כ העותר, מדובר במחקר בודד שאין להסיק ממנו בהעדר פרסומים אחרים, שנערך על אוכלוסיית ילדים ואין להקיש ממנו על אוכלוסייה מבוגרת ועל אוכלוסיית האסירים. עוד נטען כי לא ברור מה מהימנות הבדיקה על אוכלוסייה מניפולטיבית ואוכלוסיית אסירים, שכן ניתן להטות את תוצאות המבחנים.

מדובר באוכלוסייה מורכבת, עם צרכים מורכבים ומאפיינים מורכבים, נטיות אלימות או אובדניות. למתן ריטליין עלולות להיות השלכות חמורות והרסניות ואף להשפיע על הניהול התקין של בית הסוהר. לראיה כדורים שנתפסו אצל אחד האסירים, לאחר שקיבלם באישור כשהם משמשים לו לסחר.

31. המשיב לא שגה בהחלטתו בעניינו של העותר. העותר, כמו גם האסירים הנוספים, אינם זכאים לקבלת ריטליין. החלטת המשיב הנסמכת על גורמי הרפואה, החינוך והביטחון. מדובר במדיניות סבירה שעוגנה במסמכים ודין העתירה להידחות.

דין והכרעה

32. מלכתחילה נסובה העתירה על אודות דחיית המלצת הפסיכיאטרית הפרטית למתן ריטליין לצרכי לימודים. זאת, כעולה מטענת האפליה, בניגוד לאסירים הנוספים אשר קיבלו ריטליין, על סמך חוות דעת פרטית דומה ובאישור רופא בית הסוהר. במסגרת הליכי העתירה, חלו התפתחויות והשתנו נסיבות. בסופו של יום על בית המשפט להידרש במסגרת ההכרעה למכלול הראיות והטענות העדכניות. ואולם לאלה הרלוונטיות בלבד וככל שהן נוגעות לקבלת ריטליין לצרכי לימודים, הנושא עליו נסובה העתירה המקורית ומבלי להדרש לראיות נוספות שהוגשו במהלך הדיון שנקבע להשלמת הטיעונים ולאחר עיון מעמיק בהן הוברר כי מהווים הרחבת חזית ומחלוקות משני הצדדים.

33. עובר להגשת העתירה התקבלו בעניינו של העותר שתי חוות דעת סותרות. זו של הפסיכיאטרית הפרטית שאבחנה את העותר כסובל מהפרעת קשב וריכוז והמליצה על מתן הריטליין, אל מול זו של

פסיכיאטר שב"ס שסבר כי העותר אינו סובל מהפרעה זו, ושלל צורך בטיפול בריטלין.

34. בהתאם להוראה, נדחו הדיונים מעת לעת על מנת להפנות את עניינו של העותר לדרג הרפואי הבכיר, רע"ן פסיכיאטריה, לשם הכרעה בפער בין חוות הדעת. באותה העת, לא נשמעה מפי ב"כ המשיב כל טענה באשר לקיומה של מדיניות ארגונית שהיא, האוסרת באופן גורף על מתן ריטלין לצרכי לימוד. לראשונה נטען כאמור לקראת הדיון הקבוע ליום 16.10.18 ובמהלכו, כשצוין כי בעקבות בחינה של טענת האפליה, התגלתה פרקטיקה הנוגדת את מדיניות הארגון, לאי מתן ריטלין, בהעדר צורך רפואי. לא הוגש לבית המשפט כל מסמך המעיד על קיומה של מדיניות כאמור, המפרט מהו מועד תחולתה של המדיניות ועל ידי מי נקבעה. אף לא יהא בעצם העובדה כי לא קיימים אסירים אחרים המקבלים ריטלין לצרכי לימוד כדי להצביע על המדיניות הנטענת. גם בעצם קיומו של מענה מתחום החינוך אין כדי להוות ראיה לקיומה של מדיניות זו. יצוין כי ממסמך גורמי החינוך עולה כי קיימת מדיניות שלא לאפשר מתן ריטלין לאסירים בבתי הסוהר, לא רק לצורך לימודי אלא ללא סייג, באופן שאינו עולה בקנה אחד עם המדיניות הנטענת.

35. זאת ועוד, גם רע"ן פסיכיאטריה לא דחתה על הסף את האפשרות למתן ריטלין לצורך לימודי, אלא בחנה ספציפית את הצורך במתן ריטלין, לצרכי לימודים, בעניינו של העותר.

מדיניות הארגון בהקשר זה, שנמצאה אינדיקציה לקיומה, היא המדיניות שהותוותה על ידי רע"ן פסיכיאטריה בהחלטה, ברוח ההוראה. משמעה כי כל מחלוקת בעניין קבלת ריטלין לצרכי לימוד, תוכרע על ידה לגופה ואין משתמע ממנה כי בכל מקרה, לא ינתן ריטלין לצרכי לימוד.

36. מדיניות זו, הוגדרה במפורש כאמור, גם על ידי קרפ"ר שב"ס, גורם הרפואה הבכיר ביותר, במענה המסכם, מיום 21.10.18. בהתייחס לטענת האפליה צוין כי מתן הריטלין לאסירים הנוספים "**.....נעשה בניגוד למדיניות הרווחת בארגון...לפיה אין לאשר טיפול בריטלין לצורך לימודים על סמך המלצה לכאורה של רופא פרטי וללא אישור רע"ן פסיכיאטריה בשב"ס.**" (עמ' 1 פסקה אחרונה).

37. מהאמור עולה אם כן כי לא הוכח קיומה של מדיניות בגדרה נאסר באופן גורף על מתן ריטלין לצרכי לימודים ועל כן אינני נדרשת למכלול הטענות הנוגעות לעניין זה.

38. מלכתחילה נדחו הדיונים מעת לעת, בהתאם להוראה, על מנת להפנות את עניינו של העותר לדרג הרפואי הבכיר על מנת להכריע בפער שנתגלה בין חוות הדעת הפרטית לבין זו של פסיכיאטר שב"ס. המדיניות המוצאת את ביטוייה בהחלטה, הועלתה על הכתב כבר ביום 12.4.18, והותוותה ברוח ההוראה וממילא אין המדובר במדיניות חדשה שהוחלה רטרואקטיבית על עניינו של העותר.

39. רע"ן פסיכיאטריה פעלה בהתאם להחלטה ובחנה את עניינו של העותר פעם נוספת, לאחר קבלת תוצאות בדיקתה של הנוירולוגית מטעם שב"ס, אליו מצאה לנכון להפנותו. בהתייחסותה מיום 11.6.18 קבעה במכלול האיזונים המתחייבים, אלה שבהיבט הציבורי, נוכח מאפייני הריטלין והשלכותיו על אוכלוסיית האסירים, ואלה שבהיבט הפרטני של העותר, כי גם בהנתן קיומה של הפרעת קשב ריכוז מסוימת היא אינה מצריכה טיפול בריטלין. זאת בהתחשב בעברו הרפואי של העותר והחשש שהטיפול בריטלין יחמיר את כאבי הראש מהם הוא סובל במשך שנים וכן בהישגיו של העותר בלימודים, גם בלא הטיפול התרופתי.

רע"ן פסיכיאטריה קבעה במפורש, כבר באותה העת כי עמדה זו תהא תקפה אף אם העותר יבצע בדיקת MOXO על חשבון, כפי שהמליצה הנירולוגית, ותוצאותיה יעידו כי הוא לוקה בהפרעת קשב וריכוז.

מסמך זה הוגש לתיק בית המשפט כחלק מהודעת העדכון של המשיב, ביום 12.6.18, וזכה להתייחסותה של ב"כ העותר, ביום 17.06.18. חרף עמדתה הברורה של רע"ן פסיכיאטריה, פנה העותר ביום 18.6.18 בבקשה לבצע על חשבון בדיקת MOXO במהלך חופשתו ובנסיבות אלה אין לקבל את טענתו כי הולך שולל על ידי המשיב, נוכח הסכמתו למהלך זה.

40. תוצאות בדיקת MOXO הועברו לנירולוגית מטעם שב"ס. בחוות דעתה מיום 4.9.18 קבעה אמנם כי תוצאות הבדיקה מורות כי בעיות הקשב והתזמון של העותר השתפרו מאד תחת טיפול בריטלין וניתן לאפשר לעותר טיפול כאמור במינון המתאים. ואולם נותרה בעמדתה כי גם אם קיימת בעיית קשב מסוימת, היא אינה מצריכה בהכרח טיפול בריטלין. מה גם שנותר החשש מהחמרת בעיית כאבי הראש ממנה סובל העותר.

41. חוות דעת זו לא עברה תחת ידה של רע"ן פסיכיאטריה כמתחייב. רופא בית הסוהר פעל בניגוד למדיניות שהותוותה בהחלטה ועל סמך חוות דעתה של הנירולוגית מטעם שב"ס כי ניתן לאפשר טיפול בריטלין, החל בסמוך לאחר מכן, במתן הטיפול התרופתי לעותר. מתן הריטלין הופסק, כעולה מן המענה המסכם, בהוראת קרפ"ר שב"ס.

42. באשר לסמכותה של הרשות המנהלית לבטל או לתקן החלטה מנהלית קודמת נקבע, בע"מ 7749/09 אורט ישראל חברה לתועלת הציבור נ' הממונה על מחוז ירושלים במשרד הפנים כדלקמן:

"באשר לשיקול הדעת - בהפעלת סמכותה לבטל או לתקן החלטה מינהלית על הרשות להתחשב במציאות שנוצרה עקב החלטתה הראשונה, ולאזן בין אינטרס הכלל לבין אינטרס הפרט, ובין הפרטים השונים לבין עצמם (בג"ץ 3536/92 סוויירי נ' עיריית הרצליה, פ"ד מז(1) 125, 138-139 (1993)). במקרים בהם החלטתה המקורית של הרשות נוגדת את החוק או שיש בה חריגה ברורה מסמכות, תוכל הרשות, בדרך כלל, לחזור בה מהחלטה. לעומת זאת, אם בהחלטתה המקורית נפל משגה בהפעלת שיקול הדעת, תהיה הרשות, בדרך כלל, קשורה בהחלטתה, ובמיוחד כאשר הפרט כבר פעל לפי החלטה זו (ע"א 433/80 נכסי י.ב.מ. בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים, פ"ד לז(1) 337, 351-352 (1983))."

43. ההכרעה בשאלת הפסקת מתן הריטלין לעותר ניתנה על ידי הגורם הרפואי הבכיר ביותר של שב"ס וזאת לאחר ששקל את מכלול הנתונים הנוגעים לנטילת הריטלין בין כותלי בית הסוהר, והשלכות נטילת התרופה על העותר עצמו והחשש להרעה במצבו הבריאותי. עמדתו עולה בקנה אחד עם עמדת רע"ן פסיכיאטריה וכן עם עמדת הנירולוגית מטעם שב"ס אשר גם אחרי עריכת בדיקת MOXO סבר שאף בהנחתן שהעותר סובל מבעיית קשב וריכוז, מצבו אינו מצריך בהכרח טיפול בריטלין ואף קם חשש להחמרת כאבי הראש מהם הוא סובל. כמו כן סברה אמנם כי ניתן לאפשר לעותר ליטול ריטלין ואולם לא קבעה צורך המחייב מתן הריטלין ולא הורתה על כך במפורש.

44. הוסף לכך את העובדה כי ממסמך גורמי החינוך עולה כי קיים מענה חלופי לאסירים הסובלים

מבעיות קשב וריכוז, וניתן למצות את ההליכים בעניינו של העותר, גם בהיבט זה, לרבות מתן ייעוץ לבחירת הקורסים הלימודיים ומספרם, בנקודת זמן נתונה.

45. בסופו של יום, גם טענת האפליה אינה עומדת עוד לעותר, מאחר ומתן הריטליין הופסק גם בעניינם של האסירים הנוספים, כמפורט במענה המסכם.

46. טענת העותר לאפליה בינו לבין עניינים של מי שאינם אסירים, זכתה להתייחסות בית המשפט העליון, ברע"ב 1233/13 **שי שירזי נ' מדינת ישראל שירות בתי הסוהר** (5.3.2013), בהקשר אחר אמנם, ואולם הדברים המובאים כדלקמן, יפים אף לענייננו:

"עצם כליאתו של אסיר אין בה כדי לשלול את זכויות היסוד המוקנות לכל אדם שכן "זכויות היסוד של האדם 'שורדות' גם בין חומות בית הסוהר ונתונות לאסיר (וכן לעציר) אף בתוך תא כלאו" (שם, בעמ' 152). ואולם, יש לקרוא אמירה זו לאור הדברים שהדגיש השופט מצא בהמשך פסק דינו, ולפיהם: "עם זאת ברור, כי המאסר משעה את יכולתו של האסיר לממש חלק מחירויותיו האחרות..."

"...זכותו של האסיר לבחירת ייעוץ וטיפול רפואיים, הנראים בעיניו ומקובלים עליו, שמורה היא לו כל עוד אין קיומה של זכות זו נוגד חובתם של שלטונות בית הסוהר לקיים שלילת חופש התנועה ימנו והנובע מחובתם זו, היינו שמירה על כללי הביטחון וסדרי בית הסוהר. בכך דומה היא זכות זו לכל זכות יסוד אחרת, שאינה אבסולוטית אלא יחסית, וקיומה ושמירתה הם על-ידי מציאת האיזון המתאים בין האינטרסים הלגיטימיים השונים, של שני יחידים או של היחיד והציבור, אינטרסים שכולם מעוגנים ומוגנים בדין..."

...סבורני כי היעדרות לבקשת המבקש בנסיבות המקרה הקונקרטי מקום שאין מדובר בטיפול ייחודי, דחוף או מציל חיים ושעה שקיימת אלטרנטיבה סבירה וראויה בסל השירותים הרפואיים המוענק לאסיר על ידי שירות בתי הסוהר, תגרו קשיים לא מבוטלים לאור השלכות אפשריות על מקרים עתידיים."

47. בהקשר להשלכות נטילת ריטליין בין כותלי בית הסוהר, אף אין להתעלם מכך כי ברשותו של אחד האסירים הנוספים נמצא צבר של 22 כדורים, כמפורט במענה המסכם.

48. לאור כלל האמור, לא מצאתי כי ההחלטה שלא לאפשר מתן ריטליין לעותר, לצורכי לימודים, אינה לוקה בחוסר סבירות ועל כן דין העתירה להידחות.

המזכירות תעביר עותק ההחלטה לצדדים.

ניתן היום, כ"ט שבט תשע"ט, 04 פברואר 2019, בהעדר הצדדים.

